HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

נכלי שרם כמיב. קרח לטעיל מיניה כתיב כי כה אמר ה' אל העמודים ועל היסוד ועל המכוונות וגו': **שלח יעלו בחומה.** יחד ביד חזקה: **אם טעירו ואם טעוררו.** שתי שבועות נכתל אחת: **שלא יגלו אם יקרו.** שניתיים שבניינים: **ושלא ירחקו אם יקרו.** בעומס. ל"מ שלא יתקלקו גרסינן לשון דוחק שלא ירבו בתמנועים על כך יותר מדאי: **ושלא יגלו אם יסוד.** אמרי לה סוד העבור ואמרי לה סוד טעמי התורה: **מפיר אם בשרכם.** לשון הפקר: **וכל יאמר שכן תליסי.** כלומר אל ימרעם לומר לכן לי כי כולם נשותי עון: **אפס על אדמה טמאה אמות.** מקרא הוא בנבואת עמוס: **אירונו בא.** לקוצרו בא"י: **כך אפור נאפס מבכל.** לפי שיש שם יציאות המרגילות תורה תמיד: **הנפק מפומדיתא לבי כוביי.** לגור שם: **ח"י קולטתן.** כלומר **שילימא ליוחסין.** שנושאין נשים מא"י והא כתל מיותם טפי דאמר מר בפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עג.): **כל האילות.** הרי הן אלל כתל: **לעיפה.** המעורבת שאין ניכר מה מהן בתוכה כך כל המשפחות ספק[ס]: **אלא נעינן קבורה.** אל כתל מוליכין אילוותיהם ליקבר בא"י ואל שאר אילות הרחוקים מא"י וקרובים לכתל כתל שם זכות תורה: **ולקרו ליה.** ליתות המתים: **נעפ עליה.** על א"י: **האות נאפלים כמיב.** ולעולם בא"י: **אילן חייס.** בתמיה: **ע"י גלגול.** מתגלגלים העלמות עד א"י ותיין שם: **מחילות נעפה נהם נקרקע.** ועומדים על רגליהם והולכים בתחילות עד א"י ומשם מבאבלין ויוצאים: **דבריס נגו.** יש כאן דבריס מסותרים בדבר זה וצריך לתת להם לב: **אלדיק גמור היה.** ולא היה צריך לזכות בי נתמני בפומבדיתא היה והיה לו תיסס בא"י ומלמו אגרת זו כדי שיעלה אלגם: **אילפא מוסיף נה דבריס.** עוד אלמו לו כן: **מעשה נאחד שהיה מלטער על אשה אחת.** שנתן בה עיניו והיא בא"י: **ואע"פ שהלס אשה.** יפה לך לעזות כאן ללמוד מפי כל שתין דומה הלומד מעלמו כו': **ואי"ם אין לך רב.** כאן שיוכל ללמדך: שאין

בבלה יובאו ושמה יהיו. מע"ג דהתי קרא בגלות לשמון כתיב י"ל דבגלות שני נמי קפיד קרא: **שלא** יגלו סוד. העיבור כלשמיינן (שבת דף עה.) כי היכ מכמתכם וביניכם זהו סוד העיבור: נלגולייהן

[1]בבלה יובאו ושמה יהיו עד יום פקדי אותם נאם ה' וברבי זירא ההוא בכלי שרת כתיב ורב יהודה כתיב קרא אחרינא [2]השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות השדה וגו' ורבי זירא ההוא שלא יעלו ישראל [3]בחומה ורב יהודה השבעתי אחרינא כתיב ורבי זירא ההוא מיבעי ליה לכדרבי יוסי ברבי חנינא דאמר ג' שבועות הללו למה אחת שלא יעלו ישראל בחומה ואחת שהשביע הקדוש ברוך הוא את ישראל שלא ימרדו באומות העולם ואחת שהשביע הקדוש ברוך הוא את העובדי כוכבים שלא ישתעבדו בהן בישראל יותר מדאי ורב יהודה [2]אם תעירו ואם תעוררו כתיב זירא מיבעי ליה לכדרבי לוי דאמר שש שבועות הללו למה תלתא הני דאמרן אינך שלא יגלו את הקץ ושלא ירחקו את הקץ ושלא יגלו הסוד לעובדי כוכבים [2]בצבאות או באילות השדה אמר רבי אלעזר אמר להם הקב"ה לישראל אם אתם מקיימין את השבועה מוטב ואם לאו אני מתיר את בשרכם כצבאות וכאילות השדה אמר רבי אלעזר [4]כל הדר בארץ ישראל שרוי בלא עון שנאמר [3]ובל יאמר שכן חליתי העם היושב בה נשוא עון א"ל [5]רבא לרב אשי אנן בסובלי חלאים מתנינן לה אמר רב ענן [6]כל הקבור בארץ ישראל כאילו קבור תחת המזבח כתיב הכא [4]מזבח אדמה תעשה לי וכתיב התם [5]וכפר אדמתו עמו עולא הוה רגיל דהוה סליק לארץ ישראל נח נפשיה בחוץ לארץ אתו אמרו ליה לרבי אלעזר אמר אנת עולא [6]על אדמה טמאה תמות אתו אמרו לו ארונו בא אמר להם [3]אינו דומה קולטתו מחיים לקולטתו לאחר מיתה ההוא גברא דנפלה ליה יבמה בי חוזאה אתא לקמיה דר' חנינא א"ל מהו למיחת וליבמה [7]א"ל [7]אחיו נשא כותית ומת ברוך המקום שהרגו והוא ירד אחריו אמר רב יהודה אמר שמואל [8]כשם שאסור לצאת מארץ ישראל לבבל כך אסור לצאת מבבל לשאר ארצות רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו אפילו מפומבדיתא לבי כובי ההוא דנפק מפומבדיתא לבי כובי שמתיה רב יוסף ההוא דנפק מפומבדיתא לאסתוניא שכיב אמר אביי [9]אי בעי האי צורבא מרבנן הוה חיי רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו כשרין שבבבל א"י קולטתן כשרין שבשאר ארצות בבל קולטתן למאי אילימא ליוחסין והאמר מר [10]כל הארצות עיסה לארץ ישראל וארץ ישראל עיסה לבבל אלא לענין קבורה אמר רב יהודה כל הדר בבבל כאילו דר בארץ ישראל שנאמר [7]הוי ציון המלטי יושבת בת בבל אמר אביי נקטינן בבל לא חזיא חבלי דמשיח תרגמה אהוצל דבנימין וקרו ליה קרנא דשיזבתא א"ר אלעזר מתים שבחוץ לארץ אינם חיים שנאמר [8]ונתתי צבי בארץ חיים ארץ שצביוני בה מתיה חיים שאין צביוני בה אין מתיה חיים מתיב ר' אבא בר ממל [9]יחיו מתיך נבלתי יקומון מאי לאו יחיו מתיך מתים שבא"י נבלתי יקומון מתים שבחוץ לארץ ומאי ונתתי צבי בארץ חיים אנבוכד נצר הוא דכתיב דאמר רחמנא מייתינא עלייהו מלכא דקליל כי טביא א"ל רבי מקרא אחר אני דורש [10]נותן נשמה לעם עליה ורוח להולכים בה ואלא הכתיב נבלתי יקומון ההוא בנפלים הוא דכתיב ורבי אבא בר ממל האי נותן נשמה לעם עליה מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדרבי אבהו דאמר ר' אבהו אפילו שפחה כנענית שבא"י מובטח לה שהיא בת העולם הבא כתיב הכא לעם עליה וכתיב התם [11]שבו לכם פה עם החמור [9]עם הדומה לחמור ורוח להולכים בה א"ר ירמיה בר אבא א"ר יוחנן [1]כל המהלך ארבע אמות בארץ ישראל מובטח לו שהוא בן העולם הבא ולר' אלעזר צדיקים שבחוץ לארץ אינם חיים אמר רבי אילעא [5]ע"י גלגול מתקיף לה ר' אבא סלא רבא גלגול לצדיקים צער הוא אמר אביי מחילות נעשות להם בקרקע [12]ונשאתני ממצרים וקברתני בקברותם אמר קרנא דברים בגו יודע היה יעקב אבינו שצדיק גמור היה ואם מתים שבחוצה לארץ חיים למה הטריח את בניו [9]שמא לא יזכה למחילות כיוצא בדבר אתה אומר [13]וישבע יוסף את בני ישראל וגו' א"ר חנינא דברים בגו יודע היה יוסף בעצמו שצדיק גמור היה ואם מתים שבחוצה לארץ חיים למה הטריח את אחיו ארבע מאות פרסה [9]שמא לא יזכה למחילות שלחו ליה אחוהי לרבה יודע היה יעקב שצדיק גמור היה וכו' אילפא מוסיף בה דברים מעשה באחד שהיה מצטער על אשה אחת וביקש לירד כיון ששמע כזאת גלגל בעצמו עד יום מותו אף על פי שחכם גדול אתה דומה לומד מעצמו ללומד מרבו וא"ת אין לך רב יש לך רב ומנו רבי יוחנן ואם אין אתה עולה הזהר בשלשה דברים אל תרבה בישיבה שישיבה קשה לתחתוניות ואל תרבה בעמידה שעמידה קשה ללב ואל תרבה בהליכה שהליכה קשה לעינים אלא שליש בישיבה שליש בעמידה שליש בהילוך כל ישיבה שאין עמה סמיכה עמידה נוחה הימנה עמידה ס"ד והאמרת עמידה קשה ללב אלא ישיבה שאין

גליון הש"ס

גמ' ע"א גלגול. עיין קוטב ס ע"ג תוס' ד"ה כל מהם:

מוסף רש"י

אי בעי האי [דצוברא] מרבנן. להיות הולך בדרך טובים הוי מיי. (תגיגה דף ה.). **כל הארצות עיסה לארץ ישראל.** עיסה, קפץ עיניהן כעיסה זו שמרגיש בה שמור מים וקמח מלא וסובין (קדושין סט:) ובמס ר' משה מרומש"ט שמעתי עיסה כפקולת ענים שנתמט משקה שלהם (שם עא.) כל האילות עיסה, פקולת אלל ארץ ישראל, לפי שבני ארץ ישראל עסוקין בזרוע בימוסים, לפי שהכהנים מלויים שם, וארץ ישראל עיסה לבבל. שעורה שהפריסס ויבש משם (שם סט:). **שבו לכם פה עם החמור.** אלישמר עבד אברהם הוה (יבמות סב.).

תוספות רי"ד

יוציא ויתן כתובה. היא אומרת לצאת והוא אומר שלא לצאת כופין אותה שלא תצא ואם לאו תצא שלא בכתובה: **מתני'** נשא אשה בארץ ישראל וגירשה בארץ ישראל ונותן לה ממעות ארץ ישראל. נשא אשה בארץ ישראל וגירשה בקפודקיאה נותן לה ממעות ארץ ישראל. נשא אשה בקפודקיאה וגירשה בארץ ישראל נותן לה ממעות ארץ ישראל. ראמרי' הא גופא קשיא קתני נשא אשה בארץ ישראל וגירשה בקפודקיאה נותן לה ממעות קפודקיאה ונשא אשה בקפודקיאה וגירשה בארץ ישראל נותן לה ממעות ארץ ישראל אלמא בתר גובייא אזלינן אמר רבא מקולי כתובה שנו כאן פי' זו היא א' מקולות שהעלו חכמים בכתובה וקסבר ת"ק כתובה אשה מדרבנן ורשב"ג סבר כתובת אשה דאורייתא פלוגתא היא בשמעתא קמייתא דמכלתין: ת"ר המוציא שט"ח על חבירו כתוב בבבל מגבהו ממעות בבל כתוב בארץ ישראל מגבהו ממעות ארץ ישראל כתוב בבבל מגבהו ממעות בבל הוציאו בבבל מגבהו ממעות ארץ ישראל. מה שאין כן בכתובה. אהייא אמר רב משרשיא אריסא ולאפוקי מדרשב"ג דאמר כתובה דאורייתא. פי' אריסא קאי דתני כתוב בו בבבל וכו' אלמא בתר שעבודא אזלי' ולאו בתר גובייא משא"כ בכתובה דלא אזלינן בתר שעבודא אלא להקל שאם היה השעבוד במקו' שהמטבע גדול והגובייא במקום שהמטבע פחות ממנו אזלינן בתר גובייא דכתובה היא מדרבנן ולא דמיא לב"ח. ולאפוקי מדרשב"ג דאמר כתובה דאורייתא ודיינו כדין ב"ח ואין הלכה כרשב"ג חדא דהא מתניתא מפקא מיניה. ותו דתנן סתמא בפ' יש בכור לנחלה דלא כותיה דתנן התם הבכור נוטל פי שנים בנכסי האב ואינו נוטל פי שנים בנכסי האם ואינו נוטל בשבח ולא בראוי בכמוחזק ואקשי' בגמ' על מאי דתני ולא האשה בכתובתה אינו והאמר שמואל ב"ח גובה את השבח. א"ר אבא מקולי כתובה שאנו כאן. אלמא קילא כתובה מב"ח דב"ח טריף משבחא דלוקח שאע"פ שהלוקח השביחה לאחר שקנאה

ע א ב ג מיי' פ"ה מהל' מלכים הל' י"ח:
עא ד מיי' שם הל' ט:
עב ה מיי' שם הל' יב:
עג ו מיי' שם הל' י"ח:

תורה אור השלם

1. בְּבָלָה יוּבְאוּ וְשָׁמָּה יִהְיוּ
עַד יוֹם פָּקְדִי אֹתָם נְאֻם יְיָ
וְהַעֲלִיתִים וְהֵשִׁיבֹתִים אֶל
הַמָּקוֹם הַזֶּה:
ירמיהו כז כב
2. הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת
יְרוּשָׁלִָם בִּצְבָאוֹת אוֹ
בְּאַיְלוֹת הַשָּׂדֶה אִם תָּעִירוּ
וְאִם תְּעוֹרְרוּ אֶת הָאַהֲבָה
עַד שֶׁתֶּחְפָּץ:
שיר השירים ב ז
3. וּבַל יֹאמַר שָׁכֵן חָלִיתִי
הָעָם הַיֹּשֵׁב בָּהּ נְשָׂא עָוֹן:
ישעיה לג כד
4. מִזְבַּח אֲדָמָה תַּעֲשֶׂה לִּי
וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת עֹלֹתֶיךָ
וְאֶת שְׁלָמֶיךָ אֶת צֹאנְךָ וְאֶת
בְּקָרֶךָ בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי אָבוֹא אֵלֶיךָ
וּבֵרַכְתִּיךָ:
שמות כ כ
5. הֲרִנִּינוּ גוֹיִם עַמּוֹ כִּי דַם
עֲבָדָיו יִקּוֹם וְנָקָם יָשִׁיב
לְצָרָיו וְכִפֶּר אַדְמָתוֹ עַמּוֹ:
דברים לב מג
6. לָכֵן כֹּה אָמַר יְיָ אֲשֶׁתְּךָ
בָּעִיר תִּזְנֶה וּבָנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ
בַּחֶרֶב יִפֹּלוּ וְאַדְמָתְךָ בַּחֶבֶל
תֵּחָלֵק וְאַתָּה עַל אֲדָמָה
טְמֵאָה תָמוּת וְיִשְׂרָאֵל גֹּלֹה
יִגְלֶה מֵעַל אַדְמָתוֹ:
עמוס ז יז
7. הוֹי צִיּוֹן הִמָּלְטִי יוֹשֶׁבֶת
בַּת בָּבֶל:
זכריה ב יא
8. וְהוֹרַדְתִּיךָ אֶת יוֹרְדֵי בוֹר
אֶל עַם עוֹלָם וְהוֹשַׁבְתִּיךָ
בְּאֶרֶץ תַּחְתִּיּוֹת כְּחָרְבוֹת
מֵעוֹלָם אֶת יוֹרְדֵי בוֹר לְמַעַן
לֹא תֵשֵׁבִי וְנָתַתִּי צְבִי בְּאֶרֶץ
חַיִּים:
יחזקאל כו כ
9. יִחְיוּ מֵתֶיךָ נִבְלָתִי יְקוּמוּן
הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שֹׁכְנֵי עָפָר כִּי
טַל אוֹרֹת טַלֶּךָ וְאֶרֶץ
רְפָאִים תַּפִּיל:
ישעיה כו יט
10. כֹּה אָמַר הָאֵל יְיָ בּוֹרֵא
הַשָּׁמַיִם וְנוֹטֵיהֶם רֹקַע
הָאָרֶץ וְצֶאֱצָאֶיהָ נֹתֵן נְשָׁמָה
לָעָם עָלֶיהָ וְרוּחַ לְהֹלְכִים
בָּהּ:
ישעיה מב ה
11. וַיֹּאמֶר אֲבִרֵהֶם אֶל
נְעָרָיו שְׁבוּ לָכֶם פֹּה עִם
הַחֲמוֹר וַאֲנִי וְהַנַּעַר נֵלְכָה
עַד כֹּה וְנִשְׁתַּחֲוֶה וְנָשׁוּבָה
אֲלֵיכֶם:
בראשית כב ה
12. וְשָׁכַבְתִּי עִם אֲבֹתַי
וְנָשָׂאתַנִי מִמִּצְרַיִם וּקְבַרְתָּנִי
בְּקִבְרָתָם וַיֹּאמַר אָנֹכִי
אֶעֱשֶׂה כִּדְבָרֶךָ:
בראשית מז ל
13. וַיִּשְׁבַּע יוֹסֵף אֶת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פָּקֹד יִפְקֹד
אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהַעֲלִתֶם
אֶת עַצְמֹתַי מִזֶּה:
בראשית נ כה

תוספות רי"ד (המשך)

אתי ב"ח וטריח לה כאשר היא משובחת ולא יהיב ליה מידי ואילו בכתובה תנן דלא שקלא שבחא שאם באה לטרוף מן הלקוחות ואם השביחו את השדה אינה יכולה לטרוף את השבח ש"מ כתובה דרבנן ומ"ה לא דמיא לב"ח והלכתא כסתם משנה ועוד דתני לה גבי הלכתא פסיקתא התם דכל הני דמתנו בהא מתני' הלכות פסוקות הן עיין בערך מ"ב

בס"ה: ת"ר לעולם ידור אדם בארץ ישראל ואפילו בעיר שרובה עובדי כוכבים ולא ידור בח"ל ואפילו בעיר שרובה ישראל שכל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה וכו' [1] שנאמר לתת לכם את ארץ כנען להיות לכם לאלהים וכך בדוד הוא אומר כי גרישתוני [היום] מהסתפח בנחלת ה' לאמר לך עבוד אלהים אחרים: א"ר אלעזר כל הדר בא"י שרוי בלא עון שנאמר העם הישוב בה נשוי עון: אמר רב ענן כל הקבור בא"י כאילו קבור תחת המזבח כתיב הכא מזבח אדמה תעשה לי וכתיב התם וכפר אדמתו עמו: עולא הוה רגיל דהוה סליק לא"י נח נפשיה בחוץ"ל אתו אמרי ליה לר' אלעזר קרי עליה [את עולא] על אדמה טמאה תמות אמרו לו אתא ארונו אמר להן אינו דומה קולטתו מחיים לקולטתו לאחר מיתה. ההוא גברא דנפלה ליה יבמה (כי הויא) [בי חוזאה] אתא לקמיה דר' חנינא א"ל מהו למיחת ליבומה התם א"ל אם אחיו נשא גויה ברוך המקום שעקרו אחיו ירד תחתיו אמר רב יהודה אמר שמואל כשם שאסור לצאת מא"י לבבל כך אסור לצאת

[1] כך היה הלשון נזמן שהיו ישראל על אדמתן.